

Gör din **plikt** Kräv din **rätt**

En uppvärdering av
medborgarskapet

Innehåll

1. Sammanfattning.....	4
2. Ramar för kommande kommittédirektiv.....	5
3. Introduktion	6
4. Den svenska socialförsäkringen	7
4.1. Socialförsäkringens kostnadsutveckling	7
4.2. Förutsättningar för en fungerande socialförsäkring.....	8
4.3. Utländska medborgares andel av bosättningsbaserade förmåner och kostnadsutveckling.....	
5. Överväganden vid en begränsning av välfärdsförmåner för icke-medborgare... 18	
5.1. EU-rättsliga överväganden	18
6. Omfattning och besparing.....	19
6.1. Barnbidrag.....	19
6.2. Bostadsbidrag	21
6.3. Efterlevandestöd	22
6.4. Föräldrapenning på lägstanivå och grundnivå	23
6.5. Äldreförsörjningsstöd	25
6.6. Bostadstillägg till pensionärer.....	26
6.7. Garantipension	27
6.8. Garantiersättningen i sjukersättningen.....	28
6.9. Garantiersättningen i aktivitetsersättningen	29
6.10. Sammantagen effekt	30
7. Konsekvenser av de föreslagna förändringarna.....	31
7.1. Ökat antal utfärdade svenska medborgarskap	31
7.2. Ökad kostnad för kommunsektorn.....	31
7.3. Minskad migration.....	32
7.4. Sysselsättningseffekter.....	32

1. Sammanfattning

Syftet med denna rapport är att upprätta ramar för ett kommande kommittédirektiv om hur bosättningsbaserade förmåner i socialförsäkringen i högre utsträckning än i dag ska kunna begränsas till svenska medborgare och medborgare i EU/EES-länder.

Rapporten innehåller en granskning av kostnadsutvecklingen för den svenska socialförsäkringen, generellt och utefter utbetalningar baserat på medborgarskap. Rapporten visar att kostnaderna har stigit i samband med tidigare ekonomiska kriser och sedan befunnit sig på en stabil nivå på en uppskattad kostnad av cirka 1–2 procent av BNP. Kostnadsutvecklingen skiljer sig dock på gruppnivå med hänsyn till medborgarskap. Inom de socialförsäkringar som Pensionsmyndigheten administrerar har kostnaden för personer med svenskt medborgarskap varit oförändrad jämfört med 2010. För personer med medborgarskap i EU/EES-land har kostnaden ökat med 13 procent jämfört med 2010 och för personer med övriga medborgarskap har kostnaden ökat med 56 procent jämfört med 2010.

Vidare har även arbetslöshetens utveckling analyserats, generellt och utefter fördelning på födelseland. Det kan konstateras att arbetslösheten generellt sett är fortsatt hög jämfört med nivåerna innan 1990-talskrisen, samtidigt som andelen utomeuropeiskt födda inskrivna på Arbetsförmedlingen har fyrdubblats sedan 2005. Som ett resultat har täckningsgraden för arbetslöshetsförsäkringen minskat, vilket ökar kommunernas kostnad för försörjningsstöd för personer som är arbetslösa men inte uppfyller villkoren för att ta del av arbetslöshetsförsäkringen.

Statens kostnader för vissa delar av de bosättningsbaserade förmåner som avser utbetalningar till tredjelandsmedborgare har även beräknats. Om de begränsningar som föreslås i rapporten av bosättningsbaserade förmåner i socialförsäkringen skulle genomföras, kan statens utgifter minska med omkring 7–8 miljarder kronor per år.

Förslagen har begränsats till att enbart omfatta individer som inte är medborgare i Sverige eller i ett EU/EES-land på grund av vissa EU-rättsliga förutsättningar, där särreglering för svenska medborgare skulle kunna innebära krav på en omförhandling av Europakonventionen. De föreslagna förändringarna kan leda till att kommunernas kostnad för försörjningsstöd ökar vilket innebär att den statliga ersättningen till kommunerna behöver öka om de föreslagna förändringarna ska vara kostnadsneutrala på kommunnivå. De föreslagna förändringarna har sannolikt även en reducerande effekt på migrationen samt vissa positiva sysselsättnings-effekter.

2. Ramar för kommande kommittédirektiv

Utgångspunkten för kommande författningsförslag bör vara att en särskild utredare utreder och föreslår hur stöd och krav avseende personer som tar emot ekonomiskt bistånd inom ramarna för de bosättningsbaserade förmånerna i socialförsäkringen kan utvecklas.

I detta arbete bör utredaren:

- kartlägga och analysera socialförsäkringens kostnadsutveckling baserat på medborgarskap,
- lämna författningsförslag som begränsar omfattningen av bosättningsbaserade förmåner i socialförsäkringen till att endast gälla svenska medborgare och medborgare i EU/EES-land,
- analysera konsekvenserna av författningsförslagets påverkan på det kommunala försörjningsstödet och i vilken utsträckning kommunsektorn behöver kompenseras för ökade kostnader,
- vid behov lämna författningsförslag som begränsar rätten till kommunalt försörjningsstöd för tredjelandsmedborgare samt
- analysera konsekvenserna av författningsförslagets påverkan på migrationen, sysselsättningen och antalet medborgarskap.

3. Introduktion

För Sverigedemokraterna är kopplingen mellan medborgarskap och nationell identitet en viktig grundbult i samhällsbygget. Den som är medborgare i Sverige ska också vara en del av Sverige och se Sverige som sitt hemland. En ansökan om att få upptagas till medborgare är en ansökan om att denna samhörighet formellt ska bekräftas, samt ett bevis för att Sverige är den sökandes nya permanenta hemland. Detta, menar vi, bidrar till ett sammanhållet folk med god samhällsgemenskap där klyftor mellan infödda och invandrade svenskar minimeras.

Att höja kraven för medborgarskap gör visserligen att färre kan bli medborgare. Genom höjda krav för medborgarskap blir dock belöningen och känslan desto större när den nya medborgaren väl tilldelats medborgarskapet. Medborgarskapet är förenat med vissa rättigheter som icke-medborgare saknar, exempelvis rösträtt i riksdagsval och val till Europaparlamentet, men bör även förenas med fler förmåner för att stärka dess värde.

De senaste årtiondenas invandring till Sverige har skapat en hög segregation där en allt för stor del av dem som kommer hit inte anpassar sig till landet eller deltar på den svenska arbetsmarknaden, vilket i sin tur minskar skatteintäkterna. En del av detta kan förklaras med skillnader i utbildning, yrkeskompetens och språkkunskaper. En annan del kan förklaras av kulturskillnader och en förmånlig socialförsäkring som leder till att invandrare, och särskilt invandrarkvinnor, i viss utsträckning försörjer sig på bidrag.

Det behövs ett antal åtgärder för att kraftigt minska migrationen och säkerställa att det varje år återvänder fler som redan nu befinner sig i Sverige illegalt, eller saknar samhörighet till det svenska samhället, än beviljas uppehållstillstånd på asylgrund eller som anhörig till sådana anknytningspersoner. Det behövs åtgärder för att minska segregationen och dämpa incitamenten att söka sig till Sverige genom en begränsning av ersättningarna i socialförsäkringen.

Förändringarna bör syfta till att uppmuntra nyanlända att ta sig in på arbetsmarknaden, samt uppvärdera det svenska medborgarskapet. Med detta som utgångspunkt avser förslagen i rapporten att begränsa de bosättningsbaserade förmånerna i socialförsäkringen till att gälla svenska medborgare i så stor utsträckning som möjligt.

Rapporten inleds med en beskrivning av den svenska socialförsäkringen och socialförsäkringens kostnadsutveckling, och följs av föreslagna begränsningar av socialförsäkringen samt vilka konsekvenser som kan uppstå till följd av förändringarna.

Rapporten är ett första steg i en reformering av de bosättningsbaserade förmånerna i socialförsäkringen. Det finns vissa delar som behöver kartläggas och analyseras mer i detalj. Det går ej heller att utesluta att vissa av förslagen kan medföra konsekvenser inom andra områden, exempelvis för det kommunala försörjningsstödet, för andra utgiftsområden eller för antalet medborgarskap som delas ut. Syftet med denna rapport är således inte att utgöra författningsförslag utan att lägga grunden för en mer djupgående utredning med efterföljande författningsförslag.

4. Den svenska socialförsäkringen

Den svenska socialförsäkringen kan delas in i två underkategorier: arbetsbaserade förmåner och bosättningsbaserade förmåner. Medan arbetsbaserade förmåner ger ersättning till den som är eller har varit anställd, exempelvis ersättning vid sjukdom eller föräldraledighet, utgår de bosättningsbaserade förmånerna enbart efter hur länge en person har varit i Sverige – oavsett om denne har bidragit under sin tid här eller inte. Exempel på bosättningsbaserade förmåner utgörs av:

- barnbidrag,
- bostadsbidrag,
- föräldrapenning på lägsta- respektive grundnivå,
- garantipension,
- äldreförsörjningsstöd

När uppdelningen mellan bosättningsbaserade och arbetsbaserade förmåner infördes i socialförsäkringen fastslogs bland annat att bosättning i Sverige sedan länge utgör en vedertagen grund för att upptas i det svenska trygghetssystemet. Huvudregeln för att en utländsk medborgare ska få rätt till de bosättningsbaserade förmånerna är att denne anses som bosatt i landet om han eller hon har för avsikt att bosätta sig här i mer än ett år.

Enligt det nuvarande regelverket är en person bosatt om han eller hon kan antas komma att regelmässigt tillbringa sin nattvila eller motsvarande vila (dygnsvila) i landet under minst ett år. Utöver kravet på bosättningen utgår andra krav gällande vissa ersättningar, exempelvis bostadsbidrag som är beroende av ålder, familjesituation, kostnad för bostaden och familjens inkomstnivå.

Vad gäller det som beskrivs som arbete i Sverige finns det inte någon entydig definition av begreppet, även om det finns en fastställd praxis med beskrivningen *”med arbete i Sverige avses förvärvsarbete i verksamhet i landet”*. Vilket innebär att om en person har eller haft en anställning med lön så ligger detta till grund för exempelvis sjukpenninggrundad inkomst. Däremot har det genom rättsavgöranden på området tillkommit prejudikat som innebär att om en person arbetat i ett annat land inom EU/EES och Schweiz så kan denne ha rätt till arbetsbaserade förmåner trots att denne ej arbetat i Sverige.

4.1. Socialförsäkringens kostnadsutveckling

Generellt sett har kostnaderna för socialförsäkringarna ökat i samband med de ekonomiska kriserna under 1990-talet samt i början på 2000-talet och sedan legat på en stabil nivå. I förhållande till bruttonationalprodukten har utgifterna minskat över tid.

Försäkringskassans utgifter för ersättningarna inom socialförsäkringen uppgick 2019 till knappt 224 miljarder kronor och därutöver uppgick administrationskostnaden till cirka 9,7 miljarder kronor. Utgifterna har varierat stort mellan vissa perioder. År 1992–1998 genomfördes ett flertal regeländringar i form sänkta ersättningsavgifter samt införande av sjuklöneperiod och karensdag i sjukförsäkringen. Därefter har utgifterna ökat, bland annat beroende av snabbt stigande utgifter inom

sjukförsäkringen och införandet av en statlig ålderspensionsavgift. Förändringen mellan åren 2006–2019 är kopplat till nivåerna på sjukpenning och sjukersättning, samtidigt som antalet mottagare av assistansersättning gått ner. Sedan 1980 har Försäkringskassans utbetalningar, i fasta priser, ökat med 39 procent.

Den största delen av de ersättningar som Försäkringskassan administrerar är stöd till sjuka och personer med funktionsnedsättning, följt av ersättning till barnfamiljer. Dessa två delar motsvarar cirka 93 procent av de totala utbetalningarna. Resterande del utgörs av utbetalningar till ersättningar inom arbetsmarknadsområdet.

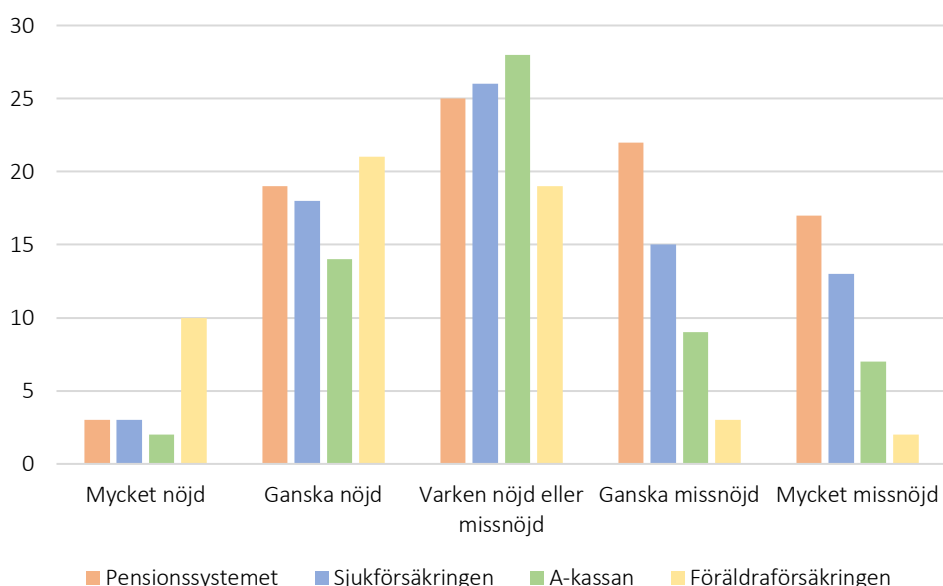
Pensionsmyndighetens utgifter för ersättningarna inom socialförsäkringen uppgick till cirka 42 miljarder kronor 2019 och därutöver uppgick administrationskostnaden till cirka 0,6 miljarder kronor. Utgifterna har under en längre tid varit avtagande till följd av att en allt större del av befolkningen har ett yrkesliv med pensionsgrundande inkomst bakom sig vid pensionering. Detta leder till att en lägre andel av de nya pensionärerna får bostadstillägg eller garantipension.

4.2. Förutsättningar för en fungerande socialförsäkring

Förtroende för socialförsäkringarna

Medborgarnas förtroende för socialförsäkringarna mäts återkommande av bland annat SOM-institutet i Göteborg, Sifo och Försäkringskassan. I den senaste nationella SOM-undersökningen framgår att förtroendebalansen, dvs. skillnaden mellan dem som har ganska eller mycket stort förtroende samt dem som har ganska eller mycket litet förtroende, är negativ för flera offentliga försäkringssystem (endast föräldraförsäkringen har en positiv balans).

Figur 1 – Förtroende för socialförsäkringarna, 2019, andel i procent.

Källa: SOM-undersökningen 2020.

Andelen som var negativa till Försäkringskassan ökade kraftigt under åren 1999–2010 och gick från en positiv förtroendebalans till en negativ förtroendebalans 2005. Från 2010 ökade förtroendet för Försäkringskassan och en positiv förtroendebalans uppstod 2015. Denna trend har dock inte kvarstått utan vänt ner till en negativ förtroendebalans. Vid den senaste mätningen var Försäkringskassans förtroendebalans -16, vilket innebär att bland dem som hade en åsikt så var det 16 procent-enheter fler som saknade förtroende jämfört med dem som hade förtroende.

Figur 2 – Förtroende för Försäkringskassan bland dem med åsikt, 1999–2019.

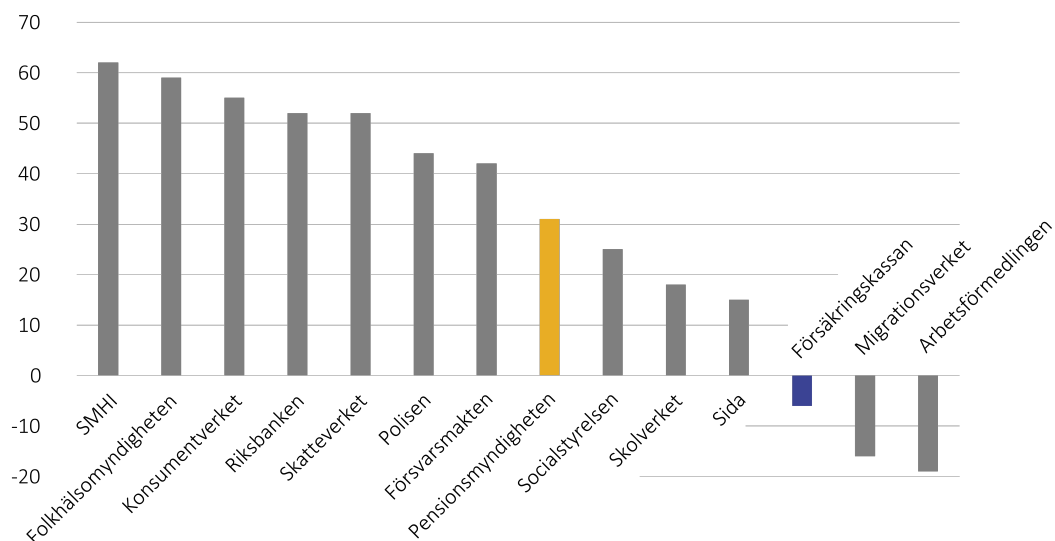

Källa: SOM-institutet.

Försäkringskassan har även ett lågt resultat på Kantar Sifos Anseendeindex för myndigheter. Urvalet är slumpmässigt från Kantas Sifos onlinepanel och ett anseendeindex på 50 eller mer anses vara ett högt anseende för myndigheter. I den senaste mätningen, där 15 172 intervjuer genomfördes och där varje intervjuperson har bedömt 2/3 slumpmässigt utvalda myndigheter, är det bara två myndigheter som har ett lägre förtroende från allmänheten än Försäkringskassan: Migrationsverket och Arbetsförmedlingen.

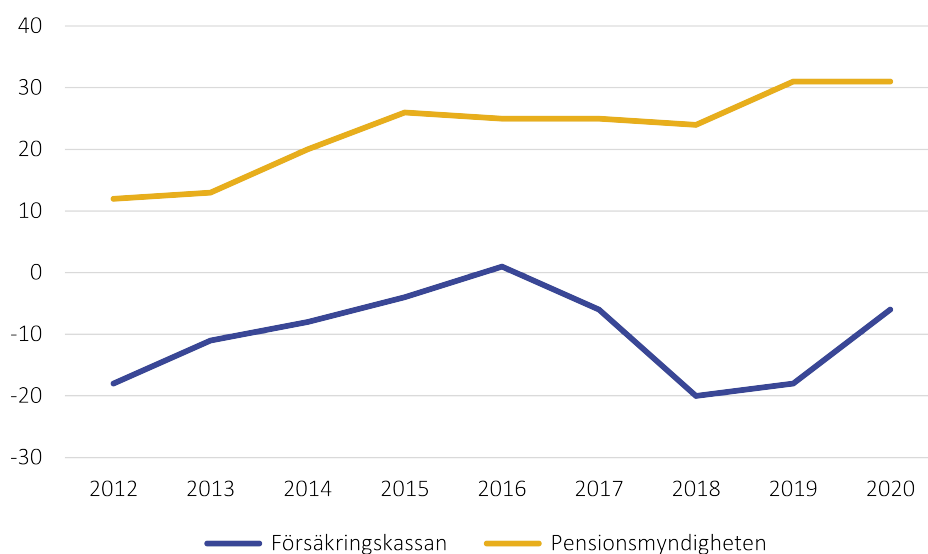
De tillfrågade har ett högre förtroende för Pensionsmyndigheten än Försäkringskassan. Pensionsmyndigheten befinner sig även i en positiv trend, medan förtroendet för Försäkringskassan har varierat stort sedan 2012.

Figur 3 – Anseendeindex myndigheter, 2020.

Källa: Kantar Sifo.

Figur 4 – Anseendeindex myndigheter, 2012–2020.

Källa: Kantar Sifo.

Nöjd-kund-index (NKI) mäter hur myndigheter och företag uppfattas av klienterna. För Försäkringskassans del består NKI av frågor som handlar om allmän nöjdhet, om hur väl myndigheten uppfyller den tillfrågades förväntningar och om hur Försäkringskassan fungerar jämfört med en perfekt myndighet. Resultaten visar att allmänhetens förtroende för Försäkringskassan sjönk under 2000-talet, men även att det har ökat något under senare år.

Försörjningsbörda

Det finns olika sätt att bedöma försörjningsbörda. Statistiska centralbyrån presenterar kvartalsvisa rapporter inom området arbetskraftsundersökningar (AKU) vilka visar på skillnaden mellan anställda, arbetslösa och de som överhuvudtaget inte befinner sig på arbetsmarknaden såsom pensionärer, sjukpensionärer m.fl.

Den ekonomiska försörjningskvoten, det vill säga kvoten mellan den befolkning som inte är ekonomisk aktiv och den ekonomiskt aktiva befolkningen, är det vedertagna sättet för att beskriva den demografiska utmaningen. För kommuner och regioner är kvoten särskilt relevant då den sätter utgifter för skola, vård och omsorg i förhållande till storleken på skattebasen. Kvoten beräknas genom summan av antalet personer som inte är sysselsatta dividerat med antalet personer som är sysselsatta. Ju högre försörjningskvoten är, desto tyngre är försörjningsbördan.

Tabell 1 – Folkmängd efter ålder och demografisk försörjningskvot 1960–2015 samt prognos 2020–2060, tusental.

År	Ålder				Demografisk försörjningskvot
	0–19	20–64	65+	Totalt	
1970	2 233	4 734	1 113	8 081	0,71
1980	2 194	4 761	1 362	8 318	0,75
1990	2 111	4 953	1 526	8 591	0,73
2000	2 139	5 213	1 531	8 883	0,70
2010	2 184	5 495	1 737	9 416	0,71
2017	2 340	5 775	2 006	10 120	0,75
2018	2 379	5 815	2 036	10 230	0,76
2019	2 404	5 858	2 065	10 328	0,76
Prognos					
2020	2 427	5 892	2 096	10 416	0,77
2030	2 535	6 151	2 409	11 095	0,80
2040	2 569	6 291	2 670	11 530	0,83
2050	2 663	6 462	2 810	11 936	0,85
2060	2 759	6 477	3 088	12 324	0,90
2070	2 824	6 748	3 164	12 736	0,89

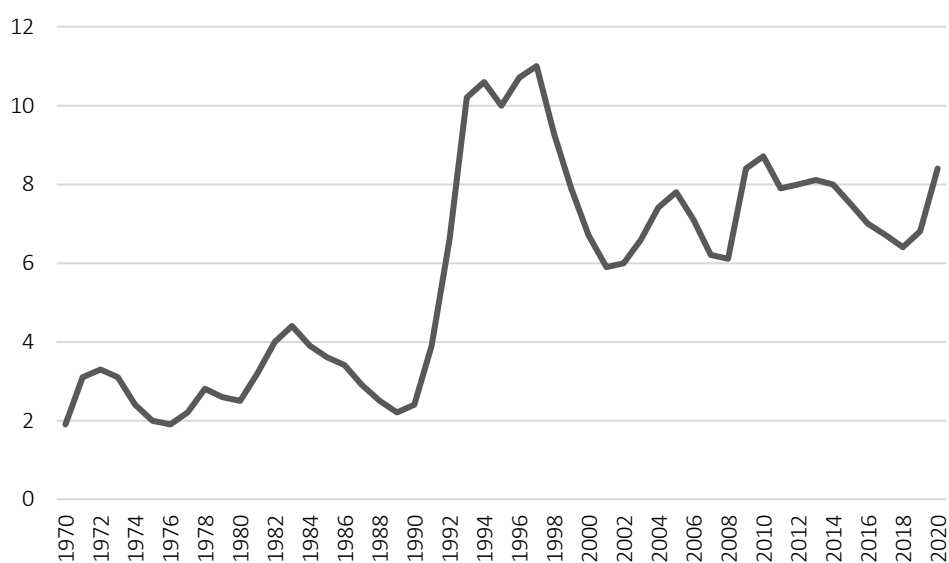
Källa: Sveriges framtida befolkning, SCB, 2020.

För att motverka ökningen i försörjningsbördan till år 2070 behöver sysselsättningen öka med cirka 500 000 personer.¹ Det kan antingen ske genom en höjd pensionsålder, en tidigare debut på arbetsmarknaden eller en ökad sysselsättningsgrad. Risken finns att sysselsättningsgraden framöver minskar, vilket kan leda till en ökad försörjningskvot. SCB:s undersökning för fjärde kvartalet 2020 visade en minskning med 71 000 sysselsatta jämfört med motsvarande kvartal 2019, vilket motsvarar en minskad sysselsättningsgrad om 1,1 procentenheter.² Förändringen kan till stor del förklaras av en dämpad arbetsmarknad till följd av coronapandemin, men bör dock ej bortses från eftersom de långsiktiga effekterna av pandemin inte kan förutses.

Arbetslöshetens utveckling

Arbetslöshetens sammansättning och struktur har genomgått en avsevärd förändring efter 1990-talskrisen. Den genomsnittliga arbetslöshetsnivån har ökat, både i absoluta tal och i förhållande till övriga Norden. Även andelen långtidsarbetslösa, personer som varit arbetslösa i mer än ett halvår, och ungdomsarbetslösheten har ökat.

Figur 5 – Arbetslöshet per år, 16–64 år, procent av arbetskraften, 1970–2020.

Källa: SCB.

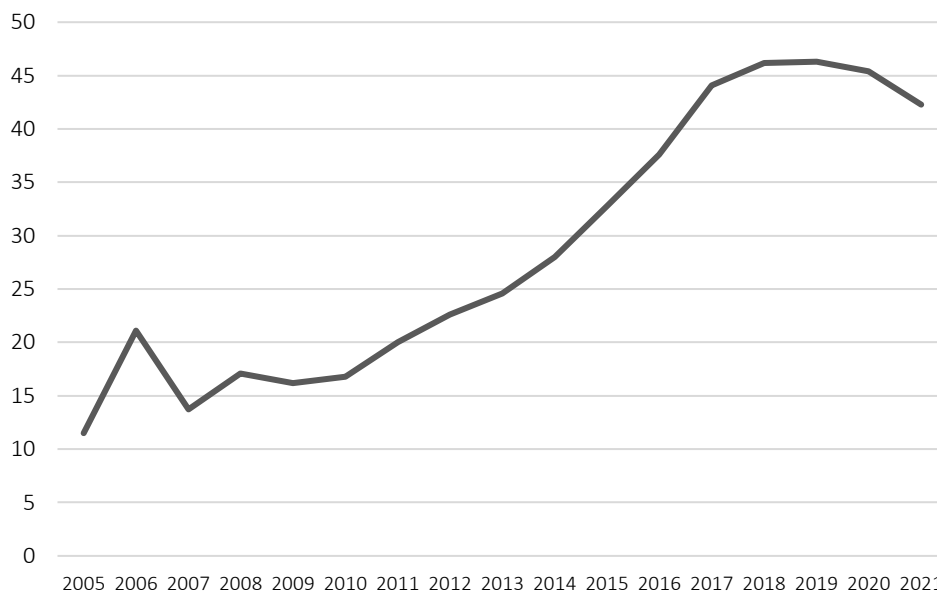
Parallellt med att den generella arbetslösheten har ökat har antalet inskrivna arbetssökande med en svag ställning på arbetsmarknaden stigit. I *SOU 2015:21 Mer trygghet och bättre försäkring* konstaterades att antalet personer som tillhör dessa grupper – personer med kortare utbildning, utrikes födda, äldre och personer med

¹ SOU 2015:21 s.150.

² SCB, Arbetskraftsundersökningarna (AKU) fjärde kvartalet, 2020.

en eller flera funktionsnedsättningar som medför nedsatt arbetsförmåga – hade nästintill fördubblats mellan åren 2008–2014. Därefter har utvecklingen fortsatt i samma riktning, där främst utomeuropeiskt födda har stått för ökningen.

Figur 6 – Andel utomeuropeiskt födda av inskrivna på Arbetsförmedlingen i januari, 2005–2021.

Källa: Arbetsförmedlingen.

Gruppen utomeuropeiskt födda är inte homogen, utan inkluderar såväl högutbildad och högkompetent arbetskraft som tillfälligt befinner sig i Sverige samt personer med låg utbildning som står långt från arbetsmarknaden. Även inom subgrupperna finns det markanta skillnader, där det främst är Asien och Afrika som höjer genomsnittet (och även inom dessa subgrupper finns det undergrupper som står för en stor del av arbetslösheten). Detta beror främst på att det är från dessa områden som Sverige har haft en hög nivå av asylrelaterad invandring.

Tabell 2 – Arbetslöshet efter födelseland, 2020.

	Procentuell andel av arbetskraften 15–74 år
Inrikes födda	5,1
Utrikes födda	18,8
Europa	8,0
Sydamerika	11,2
Nordamerika	11,5
Asien	28,0
Afrika	30,1
Övriga länder	12,5

Källa: SCB.

Andelen av de inskrivna vid Arbetsförmedlingen som får ersättning från arbetslöshetsförsäkringen har sjunkit. Mellan 2005 och 2019 sjönk täckningsgraden i arbetslöshetsförsäkringen från 72 procent till 42 procent.³ Den sjunkande täckningsgraden har även uppmärksammats i *SOU 2020:37 Ett nytt regelverk för arbetslöshetsförsäkringen* som konstaterar att många står utanför arbetslöshetsförsäkringen och att den låga täckningsgraden bland annat kan förklaras av problematiska arbetsvillkor som är centrala för rätten till arbetslöshetsersättning. En ytterligare faktor är att en stor andel av de nytilkomna i arbetskraften saknar de kvalifikationer som företagen efterfrågar. Gruppen nyanlända, som utgör en stor andel av dessa, har en lång etableringstid rent generellt, vilket resulterar i att de i mindre utsträckning uppfyller villkoren för ersättning.

Att täckningsgraden minskar betyder att en ökad andel av de personer som tar emot kommunalt försörjningsstöd med anledning av att de saknar arbete inte uppfyller villkoren för att få ersättning från arbetslöshetsförsäkringen. Detta innebär att kostnaden för det kommunala försörjningsstödet ökar.

Under 2020 ökade andelen biståndsmottagare som är i behov av kommunalt försörjningsstöd på grund av arbetslöshet. I november utgjorde vuxna biståndsmottagare med arbetslöshet som försörjningshinder cirka 54 procent av biståndsmottagarna. Motsvarande siffra i november 2019 var 51 procent.⁴

4.3. Utländska medborgares andel av bosättningsbaserade förmåner och kostnadsutveckling

Att utländska medborgare får ta del av de arbetsbaserade förmåner som de själva är med och finansierar kan inte ifrågasättas. Det är en förutsättning för att Sverige ska kunna locka högkompetent arbetskraft. Det går däremot att ifrågasätta om Sverige ska erbjuda frikostiga förmåner till personer som i liten eller i ingen utsträckning alls har arbetat. Särskilt taget i beaktande att Sverige under de senaste åren har haft en hög invandring av grupper som står långt från arbetsmarknaden.

Svenska medborgare står för en klar majoritet av den utbetalade summan för de bosättningsbaserade förmånerna i den svenska socialförsäkringen. För garantipension och bostadstillägg till pensionärer står svenska medborgare exempelvis för cirka 90 procent av den utbetalade summan, medan motsvarande siffra för äldreförsörjningsstöd och efterlevandestöd till barn är 40–60 procent, beroende på vilket år som studeras.

Att svenska medborgare utgör en stor del innebär också att relativt stora rörelser inom de övriga grupperna, EU/EES-medborgare samt medborgare i övriga länder, inte alltid är lättobserverade. Kostnadsutvecklingen för respektive grupp är ändå viktig, både som en indikator för framtida kostnadsutveckling för hela

---

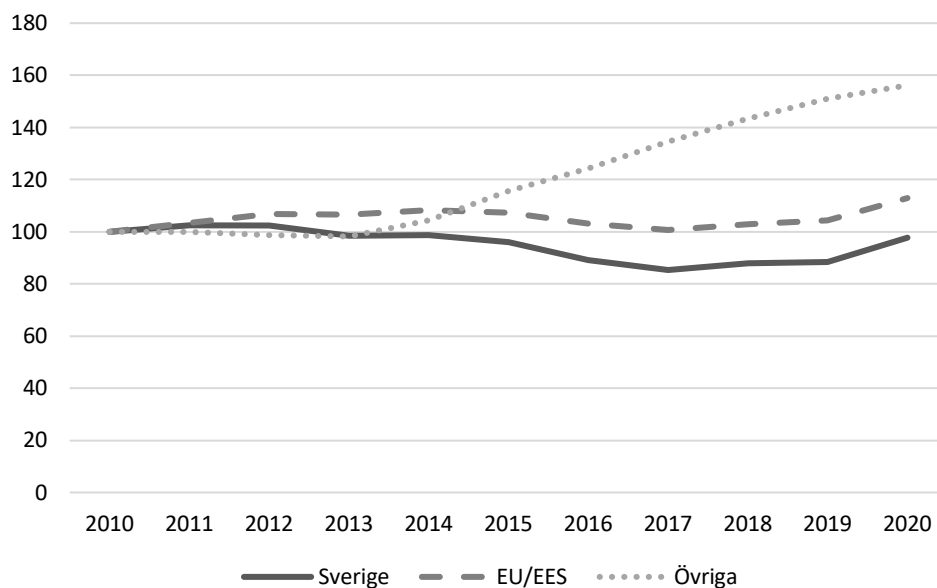
³ Arbetslöshetsrapporten 2020, Akademikernas A-kassa.

⁴ Utvecklingen av ekonomiskt bistånd i spåren av covid-19 – faktablad 3, Socialstyrelsen, 2021.

socialförsäkringen, men även för förtroendet för socialförsäkringarna.

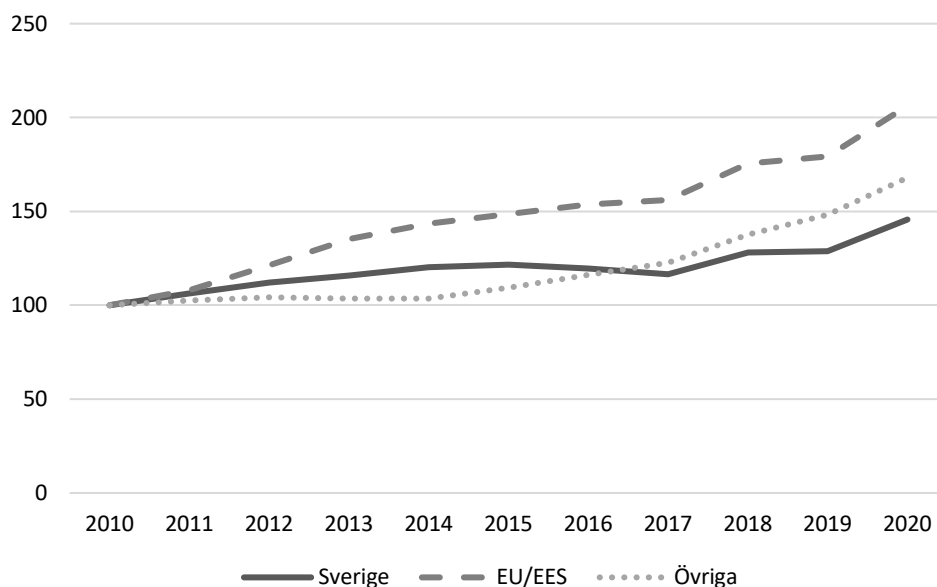
I detta skede har kostnadsutvecklingen för de bosättningsbaserade förmåner som Pensionsmyndigheten administrerar – bostadstillägg för pensionärer, efterlevandestöd till barn, garantipension och äldreförsörjningsstöd – analyserats baserat på medborgarskap.

Figur 7 – Sammantagen kostnadsutveckling för bosättningsbaserade förmåner administrerade av Pensionsmyndigheten, index år 2010 = 100.

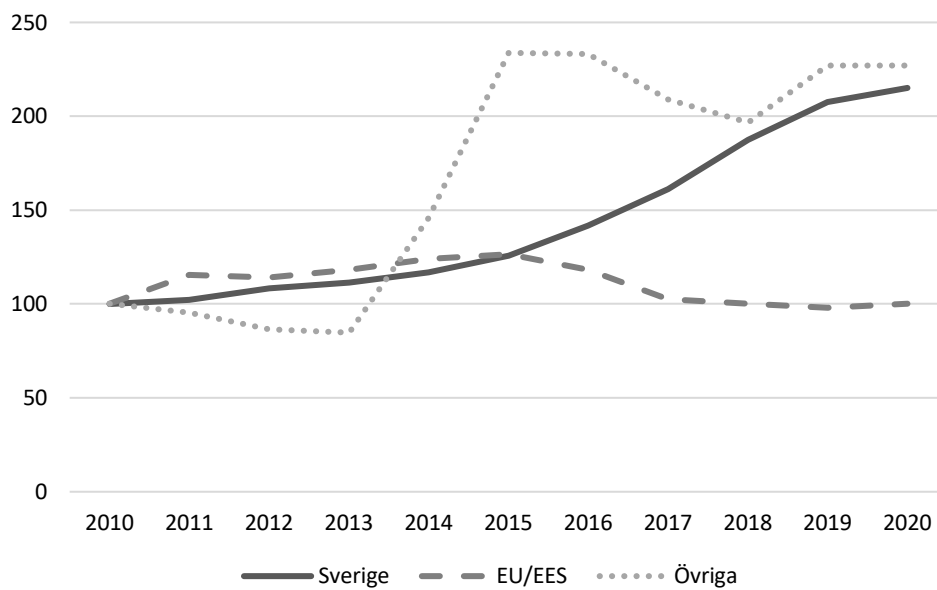
Källa: Pensionsmyndigheten.

Figur 8 – Kostnadsutveckling för bostadstillägg till pensionärer, index år 2010 = 100.

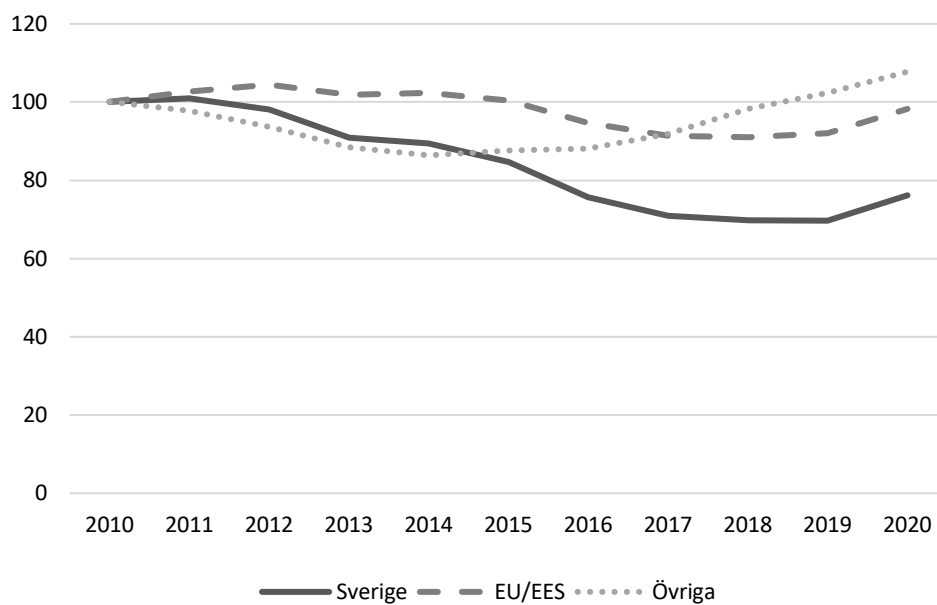
Källa: Pensionsmyndigheten.

Figur 9 – Kostnadsutveckling för efterlevandestöd till barn, index år 2010 = 100.

Källa: Pensionsmyndigheten.

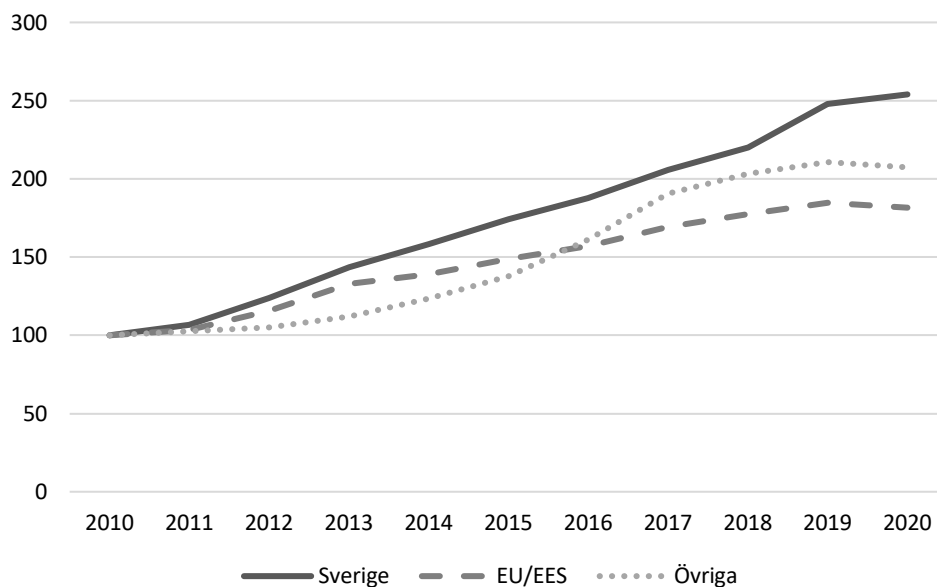
Figur 10 – Kostnadsutveckling för garantipension, index år 2010 = 100.

Källa: Pensionsmyndigheten.

Figur 11 – Kostnadsutveckling för äldreförsörjningsstöd, index år 2010 = 100.

Källa: Pensionsmyndigheten.

Sammantaget har kostnadsutvecklingen för svenska medborgare varit oförändrad under det senaste årtiondet, vilket till stor del förklaras av att kostnaden för garantipension för svenska medborgare har minskat kraftigt. För medborgare i EU/EES-länder har det varit en måttlig kostnadsökning på cirka 13 procent medan det för gruppen övriga medborgare har varit en markant ökning på cirka 56 procent under det senaste årtiondet. Ökningen återfinns inom varje område, där efterlevandestöd till barn utgör den största relativa ökningen på 227 procent, medan äldreförsörjningsstödet utgör den största absoluta ökningen på 239 miljoner kronor.

5. Överväganden vid en begränsning av välfärdsförmåner för icke-medborgare

5.1. EU-rättsliga överväganden

EU:s likabehandlingsprincip innebär att personer och företag från en medlemsstat inte får diskrimineras i en annan. Principen appliceras bland annat på arbetsvillkor, på sociala förmåner samt på skatteförmåner och innebär exempelvis att arbetstagare från andra EU-länder har samma rätt som det egna landets medborgare till barnbidrag och garanterade minimiinkomster.

Rättsläget för på vilka grunder ett medlemsland får neka bidrag till medborgare i andra medlemsländer är oklart. Här kan bland annat konstateras att EU-domstolen har slagit fast att utlänningar som rest in i landet i syfte att erhålla socialt bistånd, eller vars uppehållsrätt endast följer av att de söker arbete, inte har rätt till socialt bistånd.⁵ Detta omfattar även familjemedlemmar. Enligt EU-direktiv 883/2004 framgår dock att bosättningslandet är, efter arbetslandet, ansvarigt att betala ut sociala förmåner där exempelvis barnbidrag och föräldrapenning ingår.

I det första skedet bör därför begränsningen av välfärdsförmåner rikta sig mot personer som är medborgare i ett land utanför EU/EES som saknar avtal med EU om s.k. likabehandling och där bilaterala socialförsäkringskonventioner saknas.

---

⁵ Europadomstolen, mål C-333/13.

6. Omfattning och besparing

Föreslagna förändringar bör begränsas till att endast beröra de bosättningsbaserade förmånerna i socialförsäkringen. Inom dessa finns det även förmåner som inte bör vara föremål för begränsningar, antingen för att det leder till högre kostnader inom andra områden än den besparing som görs inom socialförsäkringen, eller som av andra skäl inte kan försvaras. Ett exempel på detta är omvårdnadsbidraget som ges till föräldrar till barn med funktionsnedsättning och som baseras på den omvårdnad och tillsyn som barnet behöver.

Nedan beskrivs delarna som bör omfattas, hur många som påverkas av förändringen samt hur stor bruttobesparingen för staten skulle vara om förändringarna infördes.

6.1. Barnbidrag

Barnbidraget kan betalas ut till vårdnadshavare till ett barn som är yngre än 16 år och barnet bor i Sverige. Barnbidrag består av allmänt barnbidrag, flerbarnstillägg och förlängt barnbidrag. Allmänt barnbidrag lämnas med 1 250 kronor i månaden för varje barn från och med månaden efter barnets födelse till och med det kvartal då barnet fyller 16 år.

Flerbarnstillägg lämnas med 150 kronor i månaden för det andra barnet, 580 kronor i månaden för det tredje barnet, 1 010 kronor i månaden för det fjärde barnet, och 1 250 kronor i månaden för det femte barnet och varje ytterligare barn. Flerbarnstillägget påverkas av en föreslagen åtgärd utanför rapportens beredningsområde varpå flerbarnstillägget exkluderas i beräkningarna i tabell 5.

Förlängt barnbidrag lämnas med 1 250 kronor i månaden efter det kvartal då barnet fyllt 16 år om barnet går i skola på grundskolenivå, eller motsvarande. Förlängt barnbidrag lämnas till och med den månad då barnet slutför utbildningen eller avbryter studierna.

Tabell 3 – Barnbidrag 2020, kronor per månad.

Antal barn	Barnbidrag	Flerbarnstillägg	Totalt
1	1 250	0	1 250
2	2 500	150	2 650
3	3 750	730	4 480
4	5 000	1 740	6 740
5	6 250	2 990	9 240

Anm: För det sjätte barnet och varje ytterligare barn läggs 1 250 kronor per barn i barnbidrag och 1 250 kronor per barn i flerbarnstillägg, till beloppen som gäller vid 5 barn.

Källa: Försäkringskassan.

År 2019 fick 1,6 miljoner personer barnbidrag. Av dessa var 1,4 miljoner svenska medborgare, 60 000 var medborgare i EU/EES-länder och 159 000 var medborgare i övriga länder. Samma år utbetalades 33,6 miljarder kronor i barnbidrag. Av dessa utbetalades 28,9 miljarder kronor till svenska medborgare, 1,2 miljarder kronor till medborgare i EU/EES-länder och 3,5 miljarder kronor till övriga medborgare, se tabell 4.

Tabell 4 – Antal mottagare och utbetalt belopp för barnbidrag, fördelat på mottagarens medborgarskap, 2019, antal och miljoner kronor.

		Sverige	EU/EES	Övriga	Totalt
Antal mottagare	Allmänt barnbidrag	1 333 700	58 700	150 500	1 542 900
	Flerbarnstillägg	907 200	34 300	99 100	1 040 600
	Förlängt barnbidrag	38 300	1 300	8 500	48 100
	Totalt*	1 371 900	60 000	159 000	1 591 000
Utbetalt belopp	Allmänt barnbidrag	25 500	1 000	2 900	29 500
	Flerbarnstillägg	3 100	100	600	3 800
	Förlängt barnbidrag	200	10	50	300
	Totalt	28 900	1 200	3 500	33 600

Anm: Avrundade belopp, vilket gör att delarna inte alltid summerar till totalen.

*Antalet mottagare av allmänt barnbidrag eller förlängt barnbidrag. För att få flerbarnstillägg måste en mottagare även få allmänt barnbidrag eller förlängt barnbidrag. En viss dubbelräkning förekommer eftersom en mottagare kan få både allmänt barnbidrag och förlängt barnbidrag det år barnet fyller 16 år.

Källa: Försäkringskassan.

Utbetalt barnbidrag till personer utan svenskt medborgarskap eller medborgarskap i ett EU/EES-land uppgick till cirka 3,6 miljarder kronor 2019, motsvarande 11 procent av utbetalt belopp. Detta belopp räknas upp med Försäkringskassans senaste prognos för utgifterna för barnbidrag, se tabell 5.

Om rätten till barnbidrag, exklusive flerbarnstillägg, skulle begränsas till personer med svenskt medborgarskap eller medborgarskap i ett EU/EES-land, skulle utgifterna för barnbidrag minska med omkring 3 miljarder kronor per år under perioden 2021–2024, se tabell 5.

Tabell 5 – Beräknade utgifter för barnbidrag, prognos 2020–2024, miljoner kronor.

	2020	2021	2022	2023	2024
Förslag	30 800	31 000	31 200	31 300	31 300
Nuvarande regelverk	33 700	34 000	34 200	34 300	34 400
Differens	-3 000	-3 000	-3 000	-3 000	-3 000

Anm: Avrundade belopp, vilket gör att delarna inte alltid summerar till totalen. Minustecken visar på minskade utgifter.

Källa: Försäkringskassan och beräkningar från riksdagens utredningstjänst.

6.2. Bostadsbidrag

Bostadsbidrag kan ges till ungdomar och till barnfamiljer. Reglerna skiljer sig åt beroende på målgrupp. Personer som har fyllt 18 år men inte 29 år kan ha rätt till bostadsbidrag. Även barnfamiljer kan få bostadsbidrag

År 2019 fick 47 900 ungdomar utan barn bostadsbidrag och 224 400 personer fick bostadsbidrag till barnfamiljer. Av dessa, totalt 272 200 personer, var 172 200 svenska medborgare, 5 600 var medborgare i EU/EES-länder och 94 400 var medborgare i övriga länder, se tabell 6.

Samma år utbetalades 300 miljoner kronor i bostadsbidrag till ungdomar och cirka 4,5 miljarder kronor i bostadsbidrag till barnfamiljer. Av dessa totalt 4,9 miljarder kronor utbetalades 3,0 miljarder kronor till svenska medborgare, 100 miljoner kronor till medborgare i EU/EES-länder och 1,7 miljarder kronor till medborgare i övriga länder, se tabell 6.

Tabell 6 – Antal mottagare och utbetalt belopp för bostadsbidrag, fördelat på mottagarens medborgarskap, 2019, antal och miljoner kronor.

		Sverige	EU/EES	Övriga	Totalt
Antal mottagare	Ungdomar	36 500	600	10 800	47 900
	Barnfamiljer	135 700	5 000	83 600	224 400
	Totalt	172 200	5 600	94 400	272 200
Utbetalt belopp	Ungdomar	200	4	75	300
	Barnfamiljer	2 800	95	1 700	4 500
	Totalt	3 000	100	1 700	4 900

Anm: Avrundade belopp, vilket gör att delarna inte alltid summerar till totalen.

Källa: Försäkringskassan.

Det utbetalade beloppet i bostadsbidrag till svenska medborgare och medborgare i EU/EES-länder uppgick alltså till 3,1 miljarder kronor 2019, vilket motsvarar 64 procent av utbetalt belopp. Detta belopp räknas upp med Försäkringskassans senaste prognos för anslaget för bostadsbidrag, se tabell 5.

Om rätten till bostadsbidrag skulle begränsas till personer med svenskt medborgarskap eller medborgarskap i ett EU/EES-land, skulle utgifterna för bostadsbidrag minska med omkring 1,7–1,9 miljarder kronor per år under perioden 2021–2024, se tabell 7.

Tabell 7 – Utgifter för bostadsbidrag, prognos 2020–2024, miljoner kronor.

	2020	2021	2022	2023	2024
Förslag	3 900	3 400	3 300	3 100	3 100
Nuvarande regelverk	6 100	5 300	5 100	4 900	4 800
Differens	-2 200	-1 900	-1 800	-1 700	-1 700

Anm: Avrundade belopp, vilket gör att delarna inte alltid summerar till totalen. Minustecken visar på minskade utgifter.

Källa: Försäkringskassan och beräkningar från riksdagens utredningstjänst.

6.3. Efterlevandestöd

Barn kan få efterlevandestöd om den ena eller båda föräldrarna har avlidit och barnet får låg eller ingen barnpension. Barn som inte får någon barnpension, eller som får mindre än 1 577 kronor per månad i barnpension, får ett skattefritt efterlevandestöd upp till det beloppet. Efterlevandestöd kan man få tills man fyller 18 år eller, om man studerar på grundskola, gymnasieskola eller motsvarande skola, som längst till och med juni det år som man fyller 20 år.

Barn som bor i Sverige, men där den avlidne föräldern aldrig bott (eller arbetat) i Sverige kan få efterlevandestöd. Ett ensamkommande barn som fått uppehållstillstånd på längre tid än 1 år kan, efter en individuell bedömning, få efterlevandestöd.

År 2019 fick 15 400 barn efterlevandestöd. Av dessa var 10 100 svenska medborgare, 800 var medborgare i EU/EES-länder och 4 500 var medborgare i övriga länder. Samma år utbetalades 260 miljoner kronor i efterlevandestöd. Av dessa utbetalades 150 miljoner kronor till svenska medborgare, 10 miljoner till medborgare i EU/EES-länder och 100 miljoner kronor till medborgare i övriga länder, se tabell 8.

Tabell 8 – Antal mottagare samt utbetalt belopp för efterlevandestöd, fördelat på mottagarens medborgarskap, 2019, antal och miljoner kronor.

	Sverige	EU/EES	Övriga	Totalt
Antal mottagare	10 100	800	4 500	15 400
Utbetalt belopp	150	10	100	260

Anm: Avrundade belopp, vilket gör att delarna inte alltid summerar till totalen.

Källa: Pensionsmyndigheten.

Utbetalt efterlevandestöd till personer utan svenskt medborgarskap eller medborgarskap i ett EU/EES-land uppgick till cirka 100 miljoner kronor 2019, vilket motsvarar 39 procent av utbetalt belopp. Detta belopp räknas upp med Pensionsmyndighetens senaste prognos för utgifterna för efterlevandestöd, se tabell 9.

Om rätten till efterlevandestöd skulle begränsas till personer med svenskt medborgarskap eller medborgarskap i ett EU/EES-land skulle utgifterna för efterlevandestöd minska med omkring motsvarande summa per år under perioden 2021–2024, se tabell 9.

Tabell 9 – Beräknade utgifter för efterlevandestöd, 2020–2024, miljoner kronor.

	2020	2021	2022	2023	2024
Förslag	160	150	150	150	150
Nuvarande regelverk	260	240	240	250	250
Differens	-100	-90	-90	-100	-100

Anm: Avrundade belopp, vilket gör att delarna inte alltid summerar till totalen. Minustecken visar på minskade utgifter.

Källa: Pensionsmyndigheten och beräkningar från riksdagens utredningstjänst.

6.4. Föräldrapenning på lägstanivå och grundnivå

En förälder som vårdar barn när han eller hon inte förvärvsarbetar, eller avstår från förvärvsarbete, har rätt till föräldrapenning. Föräldrapenning ges på sjukpenningnivå, grundnivå eller lägstanivå.

Föräldrapenning på sjukpenningnivå får den som har en sjukpenninggrundad inkomst (SGI) och som har haft det i minst 240 dagar i följd innan barnets födelse, eller den beräknade tidpunkten för födelsen. Sjukpenningnivån uppgår till 77,6 procent av förvärvsinkomsten. Föräldrapenning på sjukpenningnivå kan som mest uppgå till 10 prisbasbelopp, d.v.s. 1 006 kronor per dag.

Föräldrapenning på grundnivå ges till den som inte har rätt till SGI eller till den som har en SGI som ger en lägre föräldrapenning än 250 kronor per dag, d.v.s. personer som har en årsinkomst på mindre än 117 590 kronor. För hel föräldrapenning är grundnivån 250 kronor per dag.

Föräldrapenning på lägstanivå ges för tid då föräldrapenning inte får ges på sjukpenningnivå eller grundnivå, och omfattar 90 dagar per barn. För hel föräldrapenning är lägstanivån 180 kronor om dagen.

År 2019 fick 463 250 personer föräldrapenning på grundnivå eller lägstanivå. Av dessa var 402 200 svenska medborgare, 13 100 var medborgare i EU/EES-länder och 47 900 var medborgare i övriga länder. Samma år utbetalades 3,7 miljarder kronor i föräldrapenning på grundnivå eller lägstanivå. Av dessa utbetalades 2,1 miljarder kronor till svenska medborgare, 200 miljoner till medborgare i EU/EES-länder och 1,4 miljarder kronor till medborgare i övriga länder, se tabell 10.

Tabell 10 – Antal mottagare samt utbetalt belopp fördelat på mottagarens medborgarskap, 2019, antal och miljoner kronor.

	Föräldrapenning	Sverige	EU/EES	Övriga	Totalt
Antal mottagare	Lägstanivå	402 200	13 100	28 300	443 700
	Grundnivå	33 100	4 400	47 900	85 400
	Totalt*	402 200	13 100	47 900	463 250
Utbetalt belopp	Lägstanivå	1 500	100	200	1 700
	Grundnivå	700	100	1 200	1 900
	Totalt	2 100	200	1 400	3 700

Anm: Avrundade belopp, vilket gör att delarna inte alltid summerar till totalen.

*Antalet mottagare av föräldrapenning på grundnivå och lägstanivå. Här har antagits att om en person fått föräldrapenning på grundnivå har den även fått föräldrapenning på lägstanivå och vice versa. Det innebär att en viss underskattning kan förekomma. Detta om en person enbart fått föräldrapenning på grundnivå (medborgare i Sverige och EU/EES) eller lägstanivå (medborgare i övriga länder).

Källa: Försäkringskassan.

Utbetald föräldrapenning på grundnivå och lägstanivå till personer utan svenskt medborgarskap eller medborgarskap i ett EU/EES-land uppgick till cirka 1,3 miljarder kronor 2019, motsvarande 37 procent av utbetalt belopp. Detta belopp räknas upp med Försäkringskassans senaste prognos för antalet nettodagar med föräldrapenning, se tabell 11.

Om rätten till föräldrapenning på grundnivå och lägstanivå skulle begränsas till personer med svenskt medborgarskap eller medborgarskap i ett EU/EES-land, skulle utgifterna för föräldrapenning på grundnivå och lägstanivå minska med omkring motsvarande summa per år under perioden 2021–2024, se tabell 11.

Tabell 11 – Beräknade utgifter för föräldrapenning på grundnivå och lägstanivå, 2020–2024, miljoner kronor.

	2020	2021	2022	2023	2024
Förslag	2 200	2 100	2 300	2 300	2 300
Nuvarande regelverk	3 500	3 400	3 600	3 600	3 600
Differens	-1 300	-1 300	-1 300	-1 300	-1 400

Anm: Avrundade belopp, vilket gör att delarna inte alltid summerar till totalen. Minustecken visar på minskade utgifter.

Källa: Försäkringskassan och beräkningar från riksdagens utredningstjänst.

6.5. Äldreförsörjningsstöd

Äldreförsörjningsstöd är avsett för personer som har fyllt 65 år och som inte har sitt grundläggande försörjningsbehov tillgodosett genom andra förmåner inom det allmänna pensionssystemet.

År 2019 fick 29 000 personer äldreförsörjningsstöd. Av dessa var 21 000 svenska medborgare, 1 300 medborgare i EU/EES-länder och 6 700 medborgare i övriga länder. Samma år utbetalades 1,2 miljarder kronor i äldreförsörjningsstöd. Av dessa utbetalades 670 miljoner kronor till svenska medborgare, 30 miljoner till medborgare i EU/EES-länder och 470 miljoner kronor till övriga medborgare, se tabell 12.

Tabell 12 – Antal mottagare samt utbetalt belopp för äldreförsörjningsstöd, fördelat på mottagarens medborgarskap, 2019, antal och miljoner kronor.

	Sverige	EU/EES	Övriga	Totalt
Antal mottagare	21 000	1 300	6 700	29 000
Utbetalt belopp	670	30	470	1 170

Anm: Avrundade belopp, vilket gör att delarna inte alltid summerar till totalen.

Källa: Pensionsmyndigheten.

Utbetalt äldreförsörjningsstöd till personer utan svenskt medborgarskap eller medborgarskap i ett EU/EES-land uppgick till cirka 500 miljoner kronor 2019. Detta belopp räknas nedan upp med Pensionsmyndighetens senaste prognos för utgifterna för äldreförsörjningsstöd, se tabell 13.

Om rätten till äldreförsörjningsstöd skulle begränsas till personer med svenskt medborgarskap eller medborgarskap i ett EU/EES-land skulle utgifterna för äldreförsörjningsstöd minska med omkring motsvarande summa per år under perioden 2021–2024, se tabell 13.

Tabell 13 – Beräknade utgifter för äldreförsörjningsstöd, 2020–2024, miljoner kronor.

	2020	2021	2022	2023	2024
Förslag	700	700	700	800	800
Nuvarande regelverk	1 200	1 200	1 200	1 300	1 300
Differens	-500	-500	-500	-500	-500

Anm: Avrundade belopp, vilket gör att delarna inte alltid summerar till totalen. Minustecken visar på minskade utgifter.

Källa: Pensionsmyndigheten och beräkningar från riksdagens utredningstjänst.

6.6. Bostadstillägg till pensionärer

Bostadstillägg är ett skattefritt tillägg för personer som har låg pension och kan betalas ut till den som tar ut hel ålderspension och som har fyllt 65 år.

Personer som har fyllt 65 år och som har låga inkomster men höga bostadskostnader kan utöver bostadstillägg få särskilt bostadstillägg. Till skillnad från vid vanligt bostadstillägg är det bara om inkomsterna är så låga att de inte räcker till både bostadskostnader och övriga levnadsomkostnader som särskilt bostadstillägg kan betalas ut. Vid bedömning om rätt till särskilt bostadstillägg utgår man från gränserna för skälig levnadsnivå. Som ensamstående ska man ha 5 857 kronor per månad kvar att leva på. Som gift, sambo eller registrerad partner är beloppet 4 771 kronor per månad. Beloppen för så kallad skälig levnadsnivå följer prisbasbeloppet och justeras på årlig basis.

År 2019 fick omkring 324 200 personer bostadstillägg till pensionärer. Av dessa var 312 100 svenska medborgare, 7 500 medborgare i EU/EES-länder och 4 700 medborgare i övriga länder. Samma år utbetalades 9,2 miljarder kronor i bostadstillägg. Av dessa utbetalades 8,8 miljarder kronor till svenska medborgare, 230 miljoner kronor till medborgare i EU/EES-länder och 200 miljoner kronor till övriga medborgare, se tabell 14.

Tabell 14 – Antal mottagare samt utbetalt belopp för bostadstillägg inkl. särskilt bostadstillägg, fördelat på mottagarens medborgarskap, 2019, antal och miljoner kronor.

	Sverige	EU/EES	Övriga	Totalt
Antal mottagare	312 100	7 500	4 700	324 200
Utbetalt belopp	8 800	230	200	9 200

Anm: Avrundade belopp, vilket gör att delarna inte alltid summerar till totalen.

Källa: Pensionsmyndigheten.

Utbetalt bostadstillägg till pensionärer till personer utan svenskt medborgarskap eller medborgarskap i ett EU/EES-land uppgick till cirka 200 miljoner kronor 2019, motsvarande 2 procent av utbetalt belopp. Detta belopp räknas nedan upp med Pensionsmyndighetens senaste prognos för utgifterna för bostadstillägg, se tabell 15.

Om rätten till bostadstillägg till pensionärer skulle begränsas till personer med svenskt medborgarskap eller medborgarskap i ett EU/EES-land, skulle utgifterna för bostadstillägg till pensionärer minska med omkring motsvarande summa per år under perioden 2021–2024, se tabell 15.

Tabell 15 – Beräknade utgifter för bostadstillägg inkl. särskilt bostadstillägg, 2020–2024, miljoner kronor.

	2020	2021	2022	2023	2024
Förslag	10 200	10 100	10 400	10 500	10 500
Nuvarande regelverk	10 400	10 300	10 600	10 700	10 700
Differens	-200	-200	-200	-200	-200

Anm: Avrundade belopp, vilket gör att delarna inte alltid summerar till totalen. Minustecken visar på minskade utgifter.

Källa: Pensionsmyndigheten och beräkningar från riksdagens utredningstjänst.

6.7. Garantipension

Garantipensionen är en förmånsbestämd grundtrygghet och till för dem som haft låg eller ingen tidigare förvärvsinkomst. En person måste ha bott i Sverige i minst tre år för att ha rätt till garantipension. För att få oavkortad garantipension krävs att personen bott 40 år (försäkringstid) i landet.

År 2019 fick 709 300 personer garantipension. Av dessa var 627 800 svenska medborgare, 72 500 medborgare i EU/EES-länder och 9 000 medborgare i övriga länder. Samma år utbetalades 13,4 miljarder kronor i garantipension. Av dessa utbetalades 12,2 miljarder kronor till svenska medborgare, 810 miljoner kronor till medborgare i EU/EES-länder och 324 miljoner kronor till övriga medborgare, se tabell 16.

Tabell 16 – Antal mottagare samt utbetalt belopp för garantipension, fördelat på mottagarens medborgarskap, 2019, antal och miljoner kronor.

	Sverige	EU/EES	Övriga	Totalt
Antal mottagare	627 800	72 500	9 000	709 300
Utbetalt belopp	12 240	810	340	13 400

Anm: Avrundade belopp, vilket gör att delarna inte alltid summerar till totalen.

Källa: Pensionsmyndigheten.

Utbetald garantipension till personer utan svenskt medborgarskap eller medborgarskap i ett EU/EES-land uppgick till 400 miljoner kronor 2019, motsvarande 3 procent av utbetalt belopp. Detta belopp räknas upp med Pensionsmyndighetens senaste prognos för utgifterna för garantipension, se tabell 17.

Om rätten till garantipension skulle begränsas till personer med svenskt medborgarskap eller medborgarskap i ett EU/EES-land, skulle utgifterna för garantipension minska med omkring motsvarande summa per år under perioden 2021–2024, se tabell 17.

Tabell 17 – Beräknade utgifter för garantipensionen, 2020–2024, miljoner kronor.

	2020	2021	2022	2023	2024
Förslag	14 300	13 900	13 500	13 600	13 700
Nuvarande regelverk	14 600	14 200	13 900	13 900	14 100
Differens	-400	-400	-400	-400	-400

Anm: Avrundade belopp, vilket gör att delarna inte alltid summerar till totalen. Minustecken visar på minskade utgifter.

Källa: Pensionsmyndigheten och beräkningar från riksdagens utredningstjänst.

6.8. Garantiersättningen i sjukersättningen

En person vars arbetsförmåga är stadigvarande nedsatt med minst en fjärdedel på grund av sjukdom eller annan nedsättning av den fysiska eller psykiska prestationsförmågan kan ha rätt till sjukersättning. Garantiersättning ges till personer som saknar inkomstrelaterad sjukersättning eller vars inkomstrelaterade sjukersättning ligger på en lägre nivå än garantiersättningen.

Garantiersättningen för hel sjukersättning motsvarar 2,53 prisbasbelopp, d.v.s. 9 972 kronor per månad, från och med den månad då den försäkrade fyller 30 år. Innan personen fyllt 30 år är garantiersättningen för hel sjukersättning 2,23–2,48 prisbasbelopp beroende på ålder, d.v.s. 8 790–9 775 kronor per månad.

År 2019 fick 145 100 personer sjukersättning som garantiersättning. Av dessa var 135 700 svenska medborgare, 4 200 medborgare i EU/EES-länder och 5 100 medborgare i övriga länder. Samma år utbetalades 8,2 miljarder kronor i sjukersättning som garantiersättning. Av dessa utbetalades 7,8 miljarder kronor till svenska medborgare, 200 miljoner kronor till medborgare i EU/EES-länder och 200 miljoner kronor till övriga medborgare, se tabell 18.

Tabell 18 – Antal mottagare samt utbetalt belopp för sjukersättning som garantiersättning, fördelat på mottagarens medborgarskap, 2019, antal och miljoner kronor.

	Sverige	EU/EES	Övriga	Totalt
Antal mottagare	135 700	4 200	5 100	145 100
Utbetalt belopp	7 800	200	200	8 200

Anm: Avrundade belopp, vilket gör att delarna inte alltid summerar till totalen.

Källa: Försäkringskassan.

Utbetalt belopp för sjukersättning som garantiersättning till personer utan svenskt medborgarskap eller medborgarskap i ett EU/EES-land upp gick till 200 miljoner kronor 2019, motsvarande 2 procent av utbetalt belopp. Detta belopp räknas upp med Försäkringskassans senaste prognos för antalet mottagare av sjukersättning, se tabell 19.

Om rätten till sjukersättning som garantiersättning skulle begränsas till personer med svenskt medborgarskap eller medborgarskap i ett EU/EES-land, skulle utgifterna för sjukersättning som garantiersättning minska med omkring motsvarande summa per år under perioden 2021–2024, se tabell 19.

Tabell 19 – Beräknade utgifter för sjukersättning som garantiersättning, 2020–2024, miljoner kronor.

	2020	2021	2022	2023	2024
Förslag	7 500	7 100	6 700	6 300	5 900
Nuvarande regelverk	7 700	7 300	6 900	6 500	6 100
Differens	-200	-200	-200	-200	-200

Anm: Avrundade belopp, vilket gör att delarna inte alltid summerar till totalen. Minustecken visar på minskade utgifter.

Källa: Försäkringskassan och beräkningar från riksdagens utredningstjänst.

6.9. Garantiersättningen i aktivitetsersättningen

En person vars arbetsförmåga är nedsatt under minst ett år med minst en fjärdedel på grund av sjukdom eller annan nedsättning av den fysiska eller psykiska prestationsförmågan kan ha rätt till aktivitetsersättning. Garantiersättning ges till personer som saknar inkomstrelaterad aktivitetsersättning eller vars inkomstrelaterade aktivitetsersättning ligger på en lägre nivå än garantiersättningen.

Garantiersättningen för hel aktivitetsersättning uppgår till mellan 2,23–2,48 prisbasbelopp beroende på ålder, d.v.s. 8 790–9 775 kronor per månad.

År 2019 fick 36 900 personer aktivitetsersättning som garantiersättning. Av dessa var 35 800 svenska medborgare, 400 medborgare i EU/EES-länder och 700 medborgare i övriga länder. Samma år utbetalades 2,9 miljarder kronor i aktivitetsersättning som garantiersättning. Av dessa utbetalades 2,8 miljarder kronor till svenska medborgare, 30 miljoner kronor till medborgare i EU/EES-länder och 50 miljoner kronor till medborgare i övriga länder, se tabell 20.

Tabell 20 – Antal mottagare samt utbetalt belopp för aktivitetsersättning som garantiersättning, fördelat på mottagarens medborgarskap, 2019, antal och miljoner kronor.

	Sverige	EU/EES	Övriga	Totalt
Antal mottagare	35 800	400	700	36 900
Utbetalt belopp	2 800	30	50	2 900

Anm: Avrundade belopp, vilket gör att delarna inte alltid summerar till totalen.

Källa: Försäkringskassan.

Utbetalt belopp för aktivitetsersättning som garantiersättning till personer utan svenskt medborgarskap eller medborgarskap i ett EU/EES-land uppgick till 50 miljoner kronor 2019, motsvarande 2 procent av utbetalt belopp. Detta belopp räknas upp med Försäkringskassans senaste prognos för antalet mottagare av aktivitetsersättning, se tabell 21.

Om rätten till aktivitetsersättning som garantiersättning skulle begränsas till personer med svenskt medborgarskap eller medborgarskap i ett EU/EES-land skulle utgifterna för aktivitetsersättning som garantiersättning minska med omkring motsvarande summa per år under perioden 2021–2024, se tabell 21.

Tabell 21 – Beräknade utgifter för aktivitetsersättning som garantiersättning, 2020–2024, miljoner kronor.

	2020	2021	2022	2023	2024
Förslag	2 620	2 480	2 440	2 390	2 360
Nuvarande regelverk	2 670	2 520	2 480	2 440	2 410
Differens	-50	-50	-50	-50	-40

Anm: Avrundade belopp, vilket gör att delarna inte alltid summerar till totalen. Minustecken visar på minskade utgifter.

Källa: Försäkringskassan och utredningstjänstens beräkningar.

6.10. Sammantagen effekt

Tabell 22 – Beräknade utgifter för staten i förhållande till nuvarande regelverk, 2020–2024, miljoner kronor.

	2020	2021	2022	2023	2024
Barnbidrag	-3 000	-3 000	-3 000	-3 000	-3 000
Bostadsbidrag	-2 200	-1 900	-1 800	-1 700	-1 700
Efterlevandestöd	-100	-90	-90	-100	-100
Föräldrapenning på lägstnivå och grundnivå	-1 300	-1 300	-1 300	-1 300	-1 400
Äldreförsörjningsstöd	-500	-500	-500	-500	-500
Bostadstillägg till pensionärer	-200	-200	-200	-200	-200
Garantipension	-400	-400	-400	-400	-400
Garantiersättningen i sjukersättningen	-200	-200	-200	-200	-200
Garantiersättningen i aktivitetsersättningen	-50	-50	-50	-50	-40
Totalt	-7 950	-7 640	-7 540	-7 450	-7 540

Anm: Avrundade belopp, vilket gör att delarna inte alltid summerar till totalen. Minustecken visar på minskade utgifter.

7. Konsekvenser av de föreslagna förändringarna

7.1. Ökat antal utfärdade svenska medborgarskap

Det finns utländska medborgare i Sverige som väljer att inte ansöka om svenskt medborgarskap även om de uppfyller villkoren för att tilldelas ett svenskt medborgarskap. Hur stor denna gruppen är, eller i vilken utsträckning de omfattas av de föreslagna förändringarna, har inte analyserats. Det går därför att anta att kostnadsbesparingen inte kan genomföras fullt ut till följd av att delar av denna grupp ansöker om medborgarskap när förändringarna genomförs. Sammansättningen av gruppen övriga medborgare och deras förutsättningar för att tilldelas svenskt medborgarskap bör utredas närmare. Därutöver kan det även finnas ett behov av att införa författningsförslag som begränsar antalet nya medborgarskap som delas ut.

7.2. Ökad kostnad för kommunsektorn

För personer som saknar förmåga att försörja sig på egen hand finns det möjlighet att ansöka om kommunalt försörjningsstöd. Försörjningsstödet är inkomstprövat och syftar till att vara ett komplement till den egna inkomsten och andra ekonomiska förmåner för att personen ska uppnå en skälig levnadsnivå.

Nivån för försörjningsstödet påverkas av en riksnorm som gäller för samtliga kommuner, en nivå som justeras varje år. Vid beräkning av storleken på stödet för den enskilde individen räknar kommunen ihop hushållets alla inkomster, och försörjningsstödet utgör därefter skillnaden mellan den hopräknade inkomsten och riksnormen.

I händelse av att delar av socialförsäkringen begränsas för icke-medborgare kommer det uppstå situationer när det uppstår en kostnad för det kommunala försörjningsstödet som helt eller delvis motsvarar kostnadsbesparingen för staten. Utgångspunkten bör vara att kommunerna inte ska få bära den ökade kostnaden. Det finns därmed ett behov av att öka det statliga stödet till kommunerna i motsvarande omfattning som kostnadsökningen för det kommunala försörjningsstödet.

I detta läge har ingen analys gjorts av hur stor gruppen som skulle få kommunalt försörjningsstöd är eller hur stor kostnaden för ekonomiskt bidrag skulle bli.

7.3. Minskad migration

Bidragsnivåerna har en effekt på invandringen. Sverige har, jämfört med stora delar av övriga världen, höga nivåer på ekonomiskt stöd som nyanlända kan söka. Detta kan delvis förklara Sveriges höga migrationsnivåer av personer som står långt från svensk arbetsmarknad, även om det finns fler faktorer som påverkar. Det exakta sambandet mellan bidragsnivåer och migrationsnivåer är svårt att utröna. En bred tillgång till sociala förmåner för nyanlända talar exempelvis för en mer positiv attityd till invandring vilket i sig kan vara en faktor.

I en nyligen publicerad studie om välfärdsförmånernas påverkan på migration genom invandringsreformer i Danmark påvisas att den första reformen, från 2002, minskade bidragsförmånerna för invandrare utanför EU/EFTA med cirka 50 procent. Reformen drogs tillbaka 2012 och återinfördes i stora drag 2015. Studien visar att begränsningen av välfärdsförmånerna minskade nettoflödet av invandrare med cirka 5 000 personer per år och att reverseringen av förslaget återställde effekten. Resultatet kan även beskrivas genom så kallad elasticitet, d.v.s. hur stor effekt biståndsminskningen har på invandringen. I studien uppskattas elasticiteten till 1,3, vilket innebär att varje procents reduktion av bidrag reducerade invandringen med 1,3 procent för den berörda gruppen.⁶

Begränsning av tillgången till bosättningsbaserade förmåner skulle sannolikt leda till minskade nivåer av invandring. Storleken är dock svår att uppskatta utan att först veta hur begränsningarna påverkar det ekonomiska biståndet. Givet att begränsningen motsvarar samma nivåer som den danska reformen, och elasticiteten är densamma, skulle det innebära en minskning av invandring i storleksklassen 5 000–10 000 personer baserat på invandringsnivåerna 2020.

7.4. Sysselsättningseffekter

Minskade nivåer på bidrag har en positiv sysselsättningseffekt; ju större skillnaden är mellan att leva på bidrag och att arbeta, desto mer benägna är människor att arbeta. Det finns flertalet studier som har undersökt hur stor sysselsättningseffekten blir av minskade bidrag. Även med ett konservativt antagande om deltagandelasticiteten skulle en begränsning av bosättningsbaserade förmåner för tredjelandsmedborgare, motsvarande omfattningen i avsnittet ovan, leda till höga positiva sysselsättningseffekter.

Det bör dock noteras i sammanhanget att gruppen som skulle omfattas av begränsningarna i många fall står långt från den svenska arbetsmarknaden varpå effekten, framförallt på kort sikt, är begränsad. Givet detta är det svårt att i detta skede uppskatta storleken på den positiva effekt på sysselsättningen som de föreslagna reformerna medför.

---

⁶ The Welfare Magnet Hypothesis: Evidence from an Immigrant Welfare Scheme in Denmark, Agersnap, Jensen & Kleven, 2019.

Sverigedemokraterna
Trygghet & Tradition